

Instytut Kolejnictwa akredytowaną jednostką inspekcyjną

Informację opracowała Magdalena GARLIKOWSKA¹

Streszczenie

Przedstawiono informację nt. uzyskania przez Ośrodek Oceny Bezpieczeństwa Instytutu Kolejnictwa akredytacji jako jednostki inspekcyjnej w zakresie oceny ryzyka. Opisano zagadnienia związane z zarządzaniem zmianami wprowadzonymi do systemu kolejowego, wpływającymi na bezpieczeństwo ruchu kolejowego. Scharakteryzowano wymagania, jakie powinien spełniać Instytut Kolejnictwa jako akredytowana jednostka inspekcyjna oraz zadania podejmowane w tym obszarze.

Słowa kluczowe: akredytacja, bezpieczeństwo, zmiana znacząca, ocena ryzyka

Każda techniczna i eksploatacyjna zmiana wprowadzana do systemu kolejowego niesie ryzyko. Zgodnie z prawem wspólnotowym, ryzyko to jest rozumiane jako częstotliwość występowania wypadków i wydarzeń w powiązaniu ze skalą ich konsekwencji [7]. Jeśli ryzyko jest nieakceptowalne, to taki stan jest określany jako zagrożenie, czyli sytuacja, która może potencjalnie prowadzić do wypadku, natomiast bezpieczeństwo oznacza brak niedopuszczalnego ryzyka. Zarządzanie zmianą polega na:

- zdefiniowaniu systemu, do którego jest wprowadzana zmiana,
- zidentyfikowaniu zagrożeń,
- klasyfikacji tych zagrożeń,
- wstępnej ocenie ryzyka powodowanego przez zmianę i ocenie czy zmiana jest znacząca,
- ocenie akceptowalności ryzyka – wybór metody oceny akceptacji ryzyka: kodeks postępowania, porównywalny system, jawna ocena ryzyka,
- mitygacji ryzyka – działania konieczne do minimalizacji częstotliwości i skutków ryzyka,
- zastosowaniu wspólnych metod bezpieczeństwa (CSM – *Common Safety Methods*).

Zgodnie z art. 17b ustawy o transporcie kolejowym [8], przewoźnik kolejowy, zarządca infrastruktury, podmiot odpowiedzialny za utrzymanie pojazdu kolejowego, producent lub jego upoważniony przedstawiciel, dysponent, importer, wykonawca modernizacji, inwestor oraz podmiot zamawiający, realizują proces zarządzania ryzykiem w zakresie i na zasadach określonych w Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji (UE) nr 402/2013 z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie wspólnej metody oceny bezpieczeństwa w zakresie wyceny i oceny ryzyka [7].

W przypadku uznania zmiany za znaczącą, należy przeprowadzić analizę ryzyka, a następnie poddać ją weryfikacji przez niezależną jednostkę oceniającą. Jednostka oceniająca musi być akredytowana lub uznana dla celów oceny ogólnej spójności zarządzania ryzykiem oraz bezpiecznej integracji ocenianego systemu z całym systemem kolejowym [7]. W Polsce niezależną ocenę mogą przeprowadzać wyłącznie jednostki akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji.

Wymagania dla jednostek oceniających reguluje Rozporządzenie Wykonawcze Komisji Europejskiej (WE) nr 402/2013 [7]. Wykonują one działalność określoną w przepisach tego rozporządzenia na podstawie certyfikatu akredytacji [1] wydanego zgodnie z ustawą z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku [9].

W wyniku oceny Polskiego Centrum Akredytacji potwierdzono spełnianie przez Instytut Kolejnictwa wymagań stawianych jednostkom inspekcyjnym (oceniającym), przeprowadzającym badanie weryfikacji zdolności systemu kolejowego do spełniania wymagań w zakresie bezpieczeństwa. W związku z tym, w dniu 7 czerwca 2017 r. Instytut Kolejnictwa uzyskał akredytację PCA nr **AK 029** (rys. 1) jako jednostka inspekcyjna typu A zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17020:2012 „Ocena zgodności. Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję” [6] oraz dokumentów: DAK-07 [2] i DAK-08 [3] w zakresie przeprowadzania inspekcji adekwatności stosowania wspólnej metody oceny bezpieczeństwa w zakresie wyceny i oceny ryzyka. Tym samym potwierdzono, że Instytut spełnia kryteria dotyczące [7]:

- kompetencji w zakresie zarządzania ryzykiem – wiedzy i doświadczenia w zakresie standardowych technik analizy bezpieczeństwa i odpowiednich norm,

¹ Dr; Instytut Kolejnictwa, Ośrodek Oceny Bezpieczeństwa; e-mail: mgarlikowska@ikolej.pl.

- wszystkich odpowiednich kompetencji do oceny elementów systemu kolejowego, na które wpływa zmiana,
- kompetencji w zakresie prawidłowego stosowania systemów zarządzania bezpieczeństwem i jakością lub w zakresie audytu systemów zarządzania,
- organizacji, tj. niezbędnych mechanizmów, w celu zapewnienia skoordynowanego podejścia do zapewnienia bezpieczeństwa systemu przez jednolite rozumienie i stosowanie środków nadzoru ryzyka dla podsystemów,
- metodyki, tj. oceny metod oraz zasobów wykorzystywanych przez różne zainteresowane strony do wspierania bezpieczeństwa na poziomie podsystemu i systemu,
- aspektów technicznych niezbędnych do oceny istotności i kompletności oceny ryzyka oraz poziomu bezpieczeństwa w odniesieniu do systemu jako całości.

Rys 1. Certyfikat akredytacji jednostki inspekcyjnej [1]

Ośrodek Oceny Bezpieczeństwa Instytutu Kolejnictwa, jako akredytowana jednostka inspekcyjna, oferuje i realizuje procesy oceny ryzyka w zakresie opisanym w tablicy 1.

Do zadań Ośrodka należy:

- utrzymywanie i doskonalenie procedur oceny bezpieczeństwa,
- ocena poprawności analiz ryzyka związanych z zabudową podsystemów strukturalnych (infrastruktura, sterowanie, zasilanie, tabor) dla projektów budowy i modernizacji linii i pojazdów kolejowych,
- ocena poprawności analiz ryzyka dla zmian znaczących w eksploatowanych systemach, podsystemach i składnikach współtworzących linie kolejowe i pojazdy kolejowe,
- bieżąca współpraca z komórkami organizacyjnymi IK przy ocenie bezpieczeństwa,
- utrzymywanie rejestru kierowników technicznych i ich zastępców, inspektorów i ekspertów z innych komórek

- organizacyjnych IK wraz ze wskazaniem merytorycznego zakresu ich angażowania w procesy oceny,
- dobór personelu do poszczególnych procesów z zachowaniem komplementarności z procesami weryfikacji WE i oceny zgodności WE,
- nadzór nad terminową i prawidłową, zgodną z dokumentami odniesienia, realizacją procesów oceny.

Tablica 1

Zakres akredytacji Ośrodka Oceny Bezpieczeństwa [10]

Symbol inspekcji	Rodzaj inspekcji	Obszar kompetencji
ICSM (<i>Inspections of Common Safety Methods</i>)	Inspekcje adekwatności stosowania wspólnej metody oceny bezpieczeństwa w zakresie wyceny i oceny ryzyka (w skrócie ICSM)	Podsystemy strukturalne: • Infrastruktura • Energia • Sterowanie – urządzenia pokładowe i przytorowe • Tabor Podsystemy funkcjonalne: • Ruch kolejowy • Utrzymanie Systemy zarządzania: • SMS • QMS

Bibliografia

1. Certyfikat akredytacji Nr AK 029, Polskie Centrum Akredytacji, Warszawa 7 czerwca 2017.
2. Dokument DAK-07 PCA, 2016, wydanie 8, Akredytacja jednostek inspekcyjnych.
3. Dokument DAK-08 PCA, 2015, wydanie 1, Akredytacja jednostek oceniających do działalności objętej Rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 402/2013.
4. Dyrektywa 2004/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa kolei wspólnotowych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 95/18/WE w sprawie przyznawania licencji przedsiębiorstwom kolejowym oraz dyrektywę 2001/14/WE w sprawie alokacji zdolności przepustowej infrastruktury kolejowej i pobierania opłat za użytkowanie infrastruktury kolejowej oraz certyfikacje w zakresie bezpieczeństwa (dyrektywa w sprawie bezpieczeństwa kolei), Dz.U. L 164 z 30.04.2004.
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/57/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie interoperacyjności systemu kolei we Wspólnocie (Dz.U. L 191 z 18.07.2008).
6. PN-EN ISO/IEC: 17020:2012: Ocena zgodności. Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję.
7. Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) nr 402/2013 z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie wspólnej metody oceny bezpieczeństwa w zakresie wyceny i oceny ryzyka. Dz.U. UE L121.
8. Ustawa z dnia 28.03.2003 r. o transporcie kolejowym z późniejszymi zmianami. Tekst jednolity Dz.U. 2016, poz. 1727.
9. Ustawa z dnia 13.04.2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. Dz.U. 2016, poz. 542.
10. Zakres akredytacji Ośrodka Oceny Bezpieczeństwa IK – załącznik do certyfikatu akredytacji Nr AK 029.